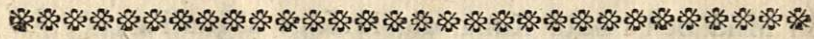


Wellington
DUPL

DEN
SVENSKA
SOLDATENS
FÖRBÄTTRADE
ÖDE.

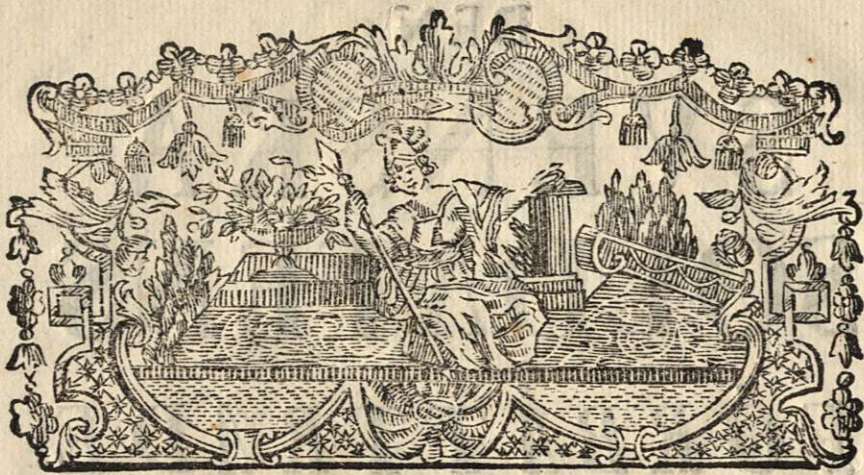


*En Stor och ädel Kung, gör stort och ädelt Folk,
Och mänsklighetens röst, är sanna årans tolk.*



Å B O

Tryckt hos JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL



TILÅGNELSE-SKRIFT
TIL DEN
SVENSKA SOLDATEN.

Du årans Fosterfon! Du Kronors glans och stöd!
Som offrar upp din blod, och suckar efter bröd;
Tag denna lilla Skrift, som jag dig välment gifver,
En ren ofärgad nit, min svaga fjäder drifver.

Den Stora Gudamagt, dig ej förgåtit har,
Han är din fasta borg, din skjöld, och ditt försvar,
Utaf Dets höggra hand, som lärer dig at strida,
Kan du din trohets lön, och säkra hjälp förbida.

En Mild och Nådig Kung dig kraftigt hågna lår,
Uti Sitt hulda bröst Han Faders hjerta bår;
Du på din ålderdom ej mer behöfver tigga,
Och uti ufelhet för andras dörrar ligga.

Den

Den sjelf af bördan trycks, i tryktas nöd tar del,
 Och söker på alt lätt, förbättra ödets fel;
 Et godt, et nyttigt råd, som gull bör ofta skattas,
 Här fyller viljan upp, hvad i förmågan fattas.

För månklighetens sak, jag driftigt tala tör,
 Kom! ädla Skalde-drift, mig kraftigt bistånd gör;
 Kom! styr min matta hand, och lär en ovan tunga,
 Den Svenska Knektens lof, och åra värdigt sjunga.

Din Kung, ditt Fosterland, du alltid hållit kär,
 För dem du lider nögd, kjöld, hunger och besvär;
 Af vörnad, tro och nit ditt varma hjerta brinner,
 Du faktar upp på knå, fast bloden strömvis rinner.

Du fåger med friskt mod, GUD gif vår *GUSTAF* godt,
 At för Dets åra dö, det är min bästa lott;
 Men mina bröder, J, som kjämpen vid min fida,
 Er lären utaf mig, at in i döden strida.

Medborglighetens plikt du fullgör glad och nögd,
 Du för ditt samfunds väl, upoffrar alt med frögd;
 Din Fana, dit Banér du alltid trogit följer,
 I aldrastörsta nöd du dig ej undandöljer.

Den eld, det mod, den drift, som stora själar rört,
 Och dem til årans högd, bland tusend' dödar fört;
 I Svenska Knektens bröst, så ren, så ädel brinner,
 At man dets like knapt hos något folkslag finner.

Af glädje all din blod i dina ådrors rörs,
 När Svenska löfen gifs, och då Trumpeten hörs;
 Du rycker hurtigt fram, i linien dig upställer,
 Canoner börja gå, och öfver alt det smäller.

En snäll och ljungand' blixk från mörkblå skyar far,
Som dunder, skräck och död, i följe med sig har;
Den faller ned som strå, de största Bataillöner,
Och skingrar i en blink de stolta Esquadroner.

Det täcka blomsterfält, som i sin fågning stod,
Nu synes öfverhöljdt, af svart och stelnad blod;
Hår ligga armar, ben, och lik i stora hopar,
En sårad vän och bror, om hjälp förgäfves ropar.

Vänd dig, min Skaldemö, från en få gruffig syn;
Hår håren resa sig, och stiga up mot skyn;
När krigets grymma Gud uti sin ifver rasar,
Då mänskligheten flyr, och sjelf naturen fasar.

Et retadt Lejon ej få håftigt rusar fram,
Som du helt oförkräkt, bland kulor, rök och damm;
Du bryter tappert in uti din oväns leder,
Med skrufvad Bajonet, alt krossas, stötes neder,

Du som et hälleberg, mot alla anfall står,
Du råknar dina skott, men intet dina sår;
Når du har GUD til hjälp, du härars mängd ej fruktar;
Men trolöst öfvervåld med modig arm du tucktar.

Vid Anklam, Pässevalk, Neukalen, Willmanstrand,
Du såleds fåktat har, för Kung och Fosterland,
Hvad CAROLS Buskar gjort, jag ej behöfver nämna;
Dem alla tidevarf, det största loford lämna.

Når du har kommit hem från mången blodig frid,
Och Himlen åter skjänkt den fälla, ljufva frid;
Din Värja, din Mousquet, du villigt från dig kastar,
Och som en Romersk man til plogen åter hastar.

Den

Den Martis Fanor följt, nu Ceres lija för,
 Den Fåsten slagit ned, sin åker får och kjör;
 Den nylig varit van at härja och föröda,
 I stillhet föder sig af egen svett och möda.

Din sata Maka du i famnen kärligt tar,
 Du glömmet alt besvär, och lefver nögda dar;
 Fast ej Ert lilla bo, af Gull och Marmor lyser,
 Det oskuld, frid och ro, samt glada hjertan hyser.

Af dina muntra barn, som vid din fida stå,
 Kan Riket största gagn, med tiden hämta få;
 Blott man dem vårda vil, de mogna frukter gifva,
 Och mången nyttig slögd, i Svea land uplifva.

Säll den som något lärt, i sina spåda år,
 Han ler åt lyckans höt, ehvad hålt förestår;
 Om i sin yrfel hon til honom ryggen vänder,
 Han styrer hennes lopp, med vett och trefna händer.

Var altid den du är, jag dig all fällhet spår,
 Din olycks natt flyr bort, din glädje Sol upgår;
 Om du af mänskior glöms, skal Himlen sjelf dig löna;
 Din dygd, din tro, ditt mod, med evig Lager kröna.

I välmening gifvit

af

ERIC ADOLPH WELLINGK.

STORMÅKTIGSTE ALLERNÅDIGSTE KONUNG!

Många Regenter hafva eftersträfvat, at bana sig vägen til årans Tempel, medelst vidsträkta äröfningar och blodiga Lagrar.

Eders Kongl. Maj:ts fætter Sin största åra och förnöjelse däruti, at trösta och hjälpa nödlidande Medborgare.

Fördenskull fördrifvar jag mig i djupaste underdånighet för Eders Kongl. Maj:ts fötter nedläggja följande vålmenta förslag, huruledes den Svenska affkedade Soldatens knappa och otilräckeliga underhåll utan Kronans betungande kunde förökas och förbättras.

1:o Man har berättat mig, at våra Kronobåtsmänner årligen gifva 6 öre S:mt til Sjömanshuset, hvarföre de efter 30 års tjenstetid bekomma et årligit underhåll af 54 Dal. K:mt; hvilket jämvål skal sträcka sig til deras efterlämnade Enkor och barn. Jag är förfäkrad, at det ej lårer gifvas någon med sundt förnuft begäfvad Ryt-tare, Dragon, eller Soldat, som icke med glädje skulle taga del uti en så nyttig inrättning, om Herrar Regements-Chefer uppå Eders Kongl. Maj:ts Allernådigste Befallning vid infallande Regements-möten förestälte dem, hvad ymnig frukt de i framtiden kunde skjörda af en så ringa afgift. Huruledes, denna underhålls-Cas-

fan

fan borde inrättas och förvaltas, hemställer Eders Kongl. Maj:ts Allernådigste godtfinnande och bepröfvande jag i djupaste underdånighet.

2:o Hvar och en Recrute af de indelte Regementér, borde efter min oförgripeliga tanka, utaf sin Soldate eller Ryttare-lega gifva 16 öre S:mt til förenämde Casla, hvilket ansenligen skulle bidraga til desz förökande.

3:o Emedan gamla och bräckliga Copvardie Sjömänner åtnjuta en årlig och allmän Collect, enligt en Kongl. Förordning af den 3 Martii 1748; bönfaller jag i djupaste underdånighet Eders Kongl. Maj:ts, at våra afskedade Ryttare, Dragoner och Soldater, jämväl må i Nåder förunnas en årlig och allmän Collect, ty de brinna af lika undersåtelig nit för Eders Kongl. Maj:ts åra och Fosterlandets bästa som desza Sjömänner. De med hafven insamlade penningar kunde på vanligt sätt af Consistorium såndas til den i Lånet boende Regements-Chefen, hvilken sedan vid infallande Regementsmöte med sina Compagnie-Chefers samråd, borde utdela desza penningar til de måst nödlidande föräfskade Krigsmänner.

4:o Om de Soldater, som bo nära intil Krono-allmånningar finge Eders Kongl. Maj:ts Allernådigste tillstånd, at under deras tjenstetid därstädes upbygga et Torp, och upodla et stycke jord, skulle de på en tvag och bräcklig ålderdom hafva något, hvarunder de kunde luta sitt hufvud, och mycken mark blifva upbrukad, som nu ligger öde och onyttig.

5:o Af Inrikes Tidningarna har jag förnummit, at en del af Svea Rikes Städer medelst frivilliga samman-skott och Subscriptions-lotterier för Christeliga och nyttiga inrättningar, på et rättfinnade Medborgare värdigt och hedrande sätt, tilkänna gifvit sin innerliga sågnad öfver

öfver Eders Kongl. Maj:ts Kröning, och lyckeliga återkomst från Utrikes orter. Jag gör mig det glada hopp, at de öfriga Rikets Innebyggare til at betyga sin undersåtliga kärlek och nit för en Stor och människjo-älskande Konung, skulle taga del i et Månadligt Invalide Lotterie af 8000 lotter å 6 Dal. K:mt lotten, om Eders Kongl. Maj:t därtill täcktes gifva Sitt Allernådigste Bifall och Privilegium. Detta Lotteriet kunde hvarje Månad dragas i Stockholm, under Kongl. Krigs-Collegii Direction.

Vid lediga stunder, har jag upfunnit en Plan til et litet modell-lotterie af 100 lotter, hvilken är så inrättad, at Lotteriet för hvar och en lott som under 12 dragningar ej vunnit antingen 40 dubbel, 8 dubbel, 4 dubbel, 3 dubbel eller til det minsta 2 dubbel Månadlig insats, utbetalar halfva summan af denna lottens 12 insatser, dock med 10 proCents afdragning såfom Lotteriets provision.

Om det af mig föreslagne Invalide Lotteriet inrättades efter denna modell-planen, kunde Lotterie-Directionen hvarje Månad utdela följande vinster: 1 å 5000 Dal. K:mt, 1 å 1000 Daler, 1 å 500 Daler, 1 å 400 Dr. 1 å 300 Daler, 1 å 200 Daler, 8 å 100 Daler, 16 å 50 Daler, 165 å 24 Daler, 214 å 18 Daler, 1599 å 12 Daler K:mt, summa 2008 vinster, och således vinner flera än hvar 4:de lott til det minsta dubbel insats i hvarje dragning. Den högsta vinsten blifver i sista dragningen 20000 Daler K:mynt, hvartil 15000 tages af resource Cassans behållning. Detta Lotteriet kunde jemvål så inrättas, at hvar och en Lottagare som tagit 4 hela Lotter, bekommer i hvarje dragning til det minsta sin halfva insats.

Utaf detta Lotteriets årliga behållning, som medelt
10 pro:

10 proCents afdragning af vinsterna blifver 45200 Dal. K:mt, kunde sedan 7000 Dal. K:mt blifvit afdragne til Lotteriets nödiga utgifter, 1000:de afskjedade och nödlidande Krigsmänner-bekomma 38 Dalers tilökning på deras knappa och otillräckliga underhåll. Utaf de 12000 Dal. K:mt som i hvarje dragning är Lotteriets rena behållning, formeras en Resource-Cassa som i 12:te dragningen blifver 144000 Dal. K:mt, utaf hvilken för hvar och en lott som i 12 dragningar ej fått någon enda vinst betalas hälften af alla dess 12 insatser tillbaka, som i denna händelsen blifver 36 Dal. K:mt på hvarje hel lott, och 9 Dal. K:mt på en Fjerdedels.

Härvid är at märka at om denna Resource-Cassa skall kunna hafva bestånd, måste nödvändigt hvar och en Lott-tagare i de öfriga 11 dragningarne taga lika många lotter och de samma Numror som han tagit i den första dragningen. Förden skull yore det efter min enfalldiga tanka bält, om detta Invalide-Lotteriet completerades medelst Subscription utaf ädelt och redligt ännade Medborgare, uppå hvars löften och skrifteliga förståkran Lotterie-Directionen kunde förlita sig; i annor händelse, måste alla 12 insatserna för hvar och en lott betalas vid första dragningen. Om til äfventyrs någon skulle tvifva på denna Resource-Cassans tillräckelighet, vill jag handgripeligen bevisa, icke allenast at hon i alla händelser är fullkommeligen tillräckelig, utan at denna Cassa jemväl måste hafva en anseelig behållning, fast den ej kan så noga determineras.

Detta Lotteriets vinster i alla 12 dragningarne tillsammans tagne, utgjöra et antal af 24096; om jag supponerar at dessa 24096 vinster endast hade fallit på 2000:de lotter, då skulle i denna händelsen hvar enda lott af dessa 2 Tusende, hafva vunnit 12 gånger å rad, hvilket är aldeles orimmeligit, ty knapt lärer nå-

gon enda Lott-tagare kunna fåga sig hafva vunnit 12 gånger å rad på en och samma lott, mycket mindre et få stort antal. Jag vill nu ponera at dessa 24096 vinster endast hade träffat på 4000:de lotter, i denna händelsen skulle hvar enda lott af dessa 4000:de hafva vunnit 6 gånger under 12 dragningar, hvilket torde kunna hända med några få lotter, men ej med så stor myckenhet, dock i detta fallet svarar Resourc-Cassan emot halfva Summan af de återstående 4000:de lotters insatser. Härutaf lærer man lätteligen kunna finna, at Resourc-Cassan icke allenast i alla fall är tillräckelig, utan at den måste jämväl hafva en ren behållning af alt hvad hvar lott vinner mindre än 6 gånger.

Genom mångfaldiga försök med Modell-Lotteriet har jag årfarit, at bland Hundrade lotter aldrig 10 blifvit utan någon enda vinst under 12 dragningar, men jag vill ponera at 20 af 100 de hade i dessa försök blifvit utan vinst, så borde i samma proportion 1600:de lotter af Invalide-Lotteriet få en douceur af 57600:de Dal. K:mt: hvilken då den drages från 144000 Dal., återstår en behållning af 86400 Dal. K:mt. (a)

Med denna behållning kunde Lotterie-Directionen inrätta en Slögde-och Plantage-Schola för fattiga Soldate-Gållar, hvarest de jämte sin Christendom, räkna och skriva, borde undervisas i någon nyttig Hand-slög, med hvilken de i framtiden kunde föda sig och de sina. Detta vore visserligen det bästa och nyttigaste underhåll man kunde gifva Soldaten, ty den som åger en konst, han åger och en Gullgrufva. Den ungdom som ej hade lust för Krigs-Ståndet, kunde vid mogna-re ålder göra tjenst vid Regementerna såsom Pistol-Smeder,

(a) Om Directionen ville göra denna lotterie-planen ännu fördelaktigare, kunde 15000 dal. k:mt tagas af resourc-Cassan, at därmed ifrån den 6:te dragningen öka de högsta vinsterne med 1000:de dal. k:mt, således blefve den högsta vinsten i den 11:te dragningen 10000 dal, K:mt,

Smeder, Svårdfjäre, Hjulmakare, Lavetmakare; Sporr-
makare, Sadelmakare, &c. &c. Några af dem, borde
af en skickelig och årfaren man undervisas at plantera
och vårda allehanda nyttiga jordväxter och trån, som
tjena till föda, värma, färgerier och Skjepsbyggnad.
De kunde sedan med något årligit understöd af denna
Cassan, såndas till de orter som mäkt plågas af Skogs-
brist, hvarest de borde hjälpa och undervisa allmogen,
at anlägga allehanda nyttiga Plantager.

Om man funnit denna inrättning vara nyttig i Frank-
rike och de Södra orter, som hafva et varmare och
blidare Climat; huru mycket mer torde den icke vara
nödvändig i vår kalla Nord, som mer och mer hotas
med skogsbrist. En skickelig och årfaren Provincial-
Medicus har i en af sina skrifter yttrat sig; at om det
Svenska folket mera lade sig på trågårdskjötsel, frukt-
bärande tråns och nyttiga jordväxters planterande, skul-
le många Scorbutiska sjukdomar förekommas, som blott
hårröra af förmycket kjøtt och salta matvarors åtande,
det skulle jemväl mycket bidra till sådens besparing,
på hvilken i några år varit så stor brist, at mången
nödlidande dött af hunger och elände.

På det at så väl den mindre förmögna, som den
rikare medborgaren, må hafva tillfälle at taga del i det-
ta Invalide-Lotteriet, kunde dessa 8000:de lotter förde-
las i hela, halfva, och 4:de delar, således skulle $\frac{1}{4}$ dels
lott hvarje månad ej kosta mer än 16 Öre S:mt, hvare-
mot man kunde vinna 5000 Dal. K:mt, eller ock få en
douceur af 9 Dal. K:mt, om lyckan under 12 dragnin-
gar ej gynnat med någon enda vinst. Hvem skulle ej
vilja smaka det nöjet, at med et så litet offer på lyc-
kans altare, hafva lättat många nödlidande medborgares
tryckande olycksbörd. Det är sant, at vi redan hafva
nog många Lotterier, men då jag undantager det Kung-

liga Nummer-Lotteriet, lärer man ej kunna nämna mig
 et enda, som mera hedrar mänskligheten och et strid-
 bart folk än detta.

Hvar och en ädelt sinnad människjovän lärer taga
 i et ömt behjertande, at den Svenska afskedade Solda-
 ten som aldrig brustit i trohet och mannamod för Ko-
 nungens ära, medborgares väl, och fosterlandets sielf-
 ständighet, på en svag och bräcklig ålderdom lider
 brist på alla lifvets nödvändigheter, med en skröpplig
 kropp, trasiga kläder, och darrande steg, nödgas han
 söka sitt bröd för andras dörrar, sedan han i Kronans
 tjenst upoffrat sin ungdom, hälsa och krafter. Då fog-
 larna under himmelen hafva sina nästen, och råfvorna
 sina kulor, måste han ofra på landsvägen söcka och förgås.

En rättskaffens medborgare upoffrar med glädje sin
 svett och blod, ja sielfva lifvet, då det gäller at med
 värjan i handen försvara Samfundets välfärd, men han
 bör och veta, at han har et fosterland, i hvars skjöte
 han på en bräcklig ålderdom, och vid alla tilstötande
 olyckshändelser kan lita sitt hufvud.

Denna medborgeliga kärlek och reciprocité, har
 varit, är, och förblifver grundvalen till alla Samhällens
 styrka, heder och välstånd, hvarest denna grundvalen
 svigtar, där blifver den redeliga och värnlösa medbor-
 garen et rof för djärtva våldsvärkare, och blodfugande
 Vampyrer, där ser man den tappra Belifarius gå med
 tiggarestafven, då en veklig och förderfvad Narcissus
 med sin prackt och yppighet trottar den eländas tårar.

Om den Svenska afskedade Soldaten varit förgåten
 under de olycksaliga tider, då Parti-andans raseri förqvått
 all medborgelig ömhet, lärer han visserligen blifva hog-
 kommen af en Stor och ädelmodig Konung, under
 hvans Regering den förtrampade mänskligheten redan
 börjat resa sitt hufvud ur stoftet, och med sin intagan-
 de

de röst så rört alla Svea innebyggares hjertan, at de täfla om at räcka hvarannan hjälpsamma händer. Hon har öfvertygat dem at alla dödeliga äro bröder, at det sanna adelskapet består i medborgeligt ädelmod, hvilket ej allenast finnes i höga Palats, utan jemväl i låga herdakojor.

En betungad och utblottad menighet har gjort anseeliga sammanskott, och den suckande penningelönstagaren har tagit brödet från munnen, at gifva det åt hungrande landsmän, som himmelen straffat med en svår misfväxt.

Den siuka och elända, som medelst Eders Kongl. Maj:ts Allernådigste förforg, och ädelmodiga medborgares frivilliga understöd, åtnjutit nödig skjötsel, föda, och läkedom, uplyfter i dödsstunden sina matta händer till högden, och säger med en sväfvande röst: Himmelen löne GUSTAF den III:dje.

De som återvunnit sin hälsa och krafter, önska at kunna upoffra sitt lif till sina välgjörares tjenst.

Den fattiga åkerbrukaren har med tusende glädjetårar och välsignelser brutit det bröd åt sina hungrande barn, som han i Kronans Förråds-hus fått låna eller köpa för et lågt och billigt pris.

Den nödlidande medborgaren, som i brist af arbete nödgades gå med tiggarestafven, vara sig sielf och androm till last, finner nu sitt dageliga bröd i väl inrättada arbets-hus, hvars ädelmodiga stiftare skola vördas af våra senaste efterkommande.

Den tårande hungern, den grymma förtviflan, det bittra agget, den bleka afvunden, och folködande farfoter, hafva nedlagt sina mordvapen för den *första Medborgarens* fötter, hvilken som den andra Hercules, med sin outtrötteliga arbetsamhet, vaksamhet, vishet, mod och försiktighet, förqvått dessa afgrundens foster, som

fom hotat Svea innebyggare med yttersta nöd och undergång.

Många spåda och olyckliga barn, som eljest torde blifvit et rof för uselhet, laster och elände, hafva blifvit intagne uti flera af Christeliga och rättfinnade medborgare inrättade Barn-hus.

En stor och ädelmodig Patriot, har nyligen skjänkt 15000 Dal. K:mt till landtbrukets uphjelpande, och nyttiga Slögdens upmuntran.

Den Svenska afskjedade Soldaten har jemväl blifvit hogkommen af en hederlig Regements-Officerare, som skjänkt 12000 Dal. K:mt till et årligit underhåll för 40 afskjedade ryttare.

Aldrig har man på någon tid hört så många gåfvor gifvas af okjända händer, hvars namn af den allvetande GUDen allena, finnes antecknade i de ädelmodigas bok.

Medelst vårkställigheten af detta mitt underdåniga och välmenta förslag, skulle icke allenast den Svenska afskjedade Soldaten till det aldraminste bekomma 80 Dal. K:mts tilökning på sitt förra underhåll, utan *Eders Kongl. Maj:t* och Kronan skulle jemväl deraf tilflyta följande fördelar.

1:mo Vår Armée vore alltid försedd med ungt och friskt manskap, då man kunde förafskjeda gamla och bräckliga krigsmän, utan at drifva dem med hustru och barn på landsvägen. Jag kunde nämna en kjäck och hedersvärd *General*, som vid sina Cassations-Mönstringar, låtit beveka sig af mången gammal och bräcklig Soldats böner och tårar, at låta honom stå kvar i Kronans tjenst.

2:do Våra värfvade Regementer torde då få behålla mången beskjedelig och väl excercerad utlänninge, som eljest efter slutad Capitulation går till sin födelseort.

3:tio Utaf den föreflagne Krigsmans- och Slögde-Scholan, skulle vår Armée hafva tilgång på skickelige och väl upfostrade ämnen till Corporaler, och Under-Officerare, som alltid vore i stånd at rikeligen försörja sig och de sina, så väl under, som efter tjenstetiden.

Allernådigste Konung! Den Svenska Soldaten har i alla tider varit älskad af våra Stora CARLAR och GUSTAFVER. Jag tviflar ingalunda at icke Eders Kongl. Maj:ts fälla och årefulla Regering blifver utmärkt af den ömmaste omvårdnad för våra afskjedade och nödlidande Krigsmän, hvaraf våra värfvade Regementen redan årfarit et lysande prof. Aldrig öppna eller sluta de sina trötta ögnalock utan at välsigna den handen, som så ädelmodigt belönt deras trohet och mandom. Fastän de sakna sin ungdoms styrka och krafter, sakna de dock intet det gamla Svenska modet, de äro alltid beredvillige, at upoffra den sista blodsdroppan för Eders Kongl. Maj:ts ära och sina medborgares försvar.

Uti Eders Kongl. Maj:ts dyra Nåd innesluter jag min välfärd, och framhårdar med underfätelig nit

STORMÅKTIGSTE ALLERNÅDIGSTE
KONUNG,
EDERS KONGL. MAJ:TS

*Allerunderdånigste och tropliktigste
underfäte*

ERIC ADOLPH WELLINGK.

~~311. V. 6.~~

~~H. to. stönt.~~

Ro. Kuumotus ja Taide

Lidner

2.

